

עין משפט‏**ג**‏**נר מצוה**

מו:

ר"ן

השותפין פרק המישי נדרים

רש"י

מסורת הש"ם

^(א) שייך למתני' דלעיל
כע"ל, ^(ב) כ"ל בתרא דביצה,

❖❖❖

הגהות הב"ח

^(א) גמ' מחלוקת בבייש ברי' חלוקה. ד' אמות לכל אי' כצ"ר וכי' משמע גמי בבבביר ואית' וכי' והכי משמע ליה תפיסת יד דלית ליה:

❖❖❖

פירוש הרא"ש

במחלוקת שיש בה ברי' חלוקה. ד' אמות לכל אי' כיון דאפשר בחלוקה לא סמיכין לבבירה: במחלוקת בשאין בה ברי' חלוקה. דכיון דאי אפשר לחלק אית ליה לנאצי" דסמיכין לבבירה: למחצה לשליש ולרביעי. שחולקים כן השכר ביניהן: אבל בבבביר לא. אם יש למשכיר פחות משלים בשכר לא מקרי תפיסת יד ויס"ג. אבל בביצים לא וה"פ אם שייך המשכיר לעצמו שיש לו כח ליבם בבית המרחץ ביצים של יוצר כדאמרינן בנזיר' נשך (ב"מ דף עד.). על הביצים של יוצר משפיקעם ככשן וכנגד זה מלאכה קטנה דבית הדב לא מיקרי בהם תפיסת יד: דמקבל בשבסקא. שהשוכר עותן גם מס של המרחץ ובית הדב דהוי שכירות כביא' כדאמר בפרק הדב עט העובד כוכבים (עירובין דף סג.). היכי דמי שכירות כביאה במהרהקי ואזוגנני פי' שנותן השוכר מס ואי נסתלק בעל הבית לגמרי ואית דגרסי בשבסקא שנותן השוכר דבר קלוב למשכיר ואין לו בחלק שמכירת השוכר:

ז א מיי' פ"ו מהלכות נדרים הלכה ד סמג לאוין רמב טושי"ע י"ד סימן רכו סעיף א':
ח ב מיי' פ"ו מהלכות נדרים הלכה יב סמג לאוין רמב טושי"ע י"ד סי' רכא סעיף ו':

תוספות

במחלוקת בבייש בו ברי' חלוקה. דלא מחתיי בחלוקה שיכול לטוף את חבירו לחלוק לכן לא קנסוהו רבנן. אבל אין זה דין חלוקה שאין יכול לטוף את חבירו קנסו רבנן: אמר רב הונא הלכה דברי' אליעזר בן יעקב. וקסא דבפרק בתרא ^(א) פסקין כרבי אושעיא דלומר כדאורייתא אין בבירה דבדינן יש בבירה והכא דאורייתא הוא ומפרש ר"ת דהא דפסקי' כרבי אליעזר בן יעקב לא מטעם דיש בבירה אלא משום דיותר מותר במדרג הנאה וכשהדיוט זה את זה מדרגתם הנהג לא נאסרו ואי"כ לפי זה שאם אסרו עגמם דברים אסורין ליכנס לחצר ולדעס מן השוק שאסר מותר ליכנס דיותר מותר ורי"י פי' דפסקין שפיר מטעמה דיש בבירה ובבב"ה (דף נא:) לא פסקי כר' אושעיא אלא ממאי' דלמר' דבדינן יש בבירה הילכך שותפין שנדרו דריסת הרגל מותרין בחצר ולדעס מן השוק מותר הנאה מחבירו אסור ליכנס דיותר אסור דאשכחן סתמא בפרקין דלעיל דיותר אסור: למחצה לשליש ולרביעי. שהמשכיר מקבל שליש היות ואין לשוכר כ"א ב' חלקים דברשותו הוא מקבל ואסור: אבל בבבביר. פירוש כפחות מותר: אביי אמר אפילו בבבביר אסור. כי הגירסא הראשונה: דמקבל בשבסקא. פירוש שמקבל השוכר מן המשכיר בכן וכן לשנה ואיתא ספרי דגרסי אפילו בבבין פירוש קרקע היוצר כמו על הצנץ של יוצר (ב"מ דף עד.) ורמב"ן לייבש במרחץ ואם גרמולו להשכיר לייבש צנץ של משכיר באתו מרחץ הוא תפיסת יד:

מחלוקת נשים זה כדי חלוקה. דרבנן אסרי משום דסברי אין בבירה ולא אמרי' הוצרך הדבר כשמשתמש לגוף החצר קנוי לו לתשמישו משום דכיון שיש זה דין חלוקה בשעת קנייתן לא הוצרך שיהא רשאי זה להשתמש בחלק זה דשמא לא יצא לחלקו ור"א סבר דאפי' בבי הא אמרינן

בבירה לפי שבתחלה כשקנו אותה על דעת כן קנאוה שכל עוד שלא יחלוקו אותה יהא כל גוף החצר קנוי לתשמיש כל אחד מהם: אבל אין זה דין חלוקה דברי הכל מותר. משום דכיון דאין זה דין חלוקה והדבר ידוע שלעולם תעמוד בשותפות ושיש רשות לכל אחד מהם להשתמש זה כל שעה שירצה כ"ע מודו דיש בבירה לפי שרוב קנייה זו הוצרכה מתחילתה ולא דמיא לשאר בבירות דעלמא וכמו שפירשתי אפי' במשנתינו: אמר ליה רב יוסף והא ביה הכנסת דנמי שאין בו כדי חלוקה דמי ותנן שניהם אסורים בדבר של אותה העיר.

ומפרש ואולי זהא מתניתין דפרקין

(לקמן מה). דדבר של אותה העיר כגון דבביר שאין דבר חלוקה דברי הכל מותר מתניתין אמאן תרמייה: אלא אמר רב יוסף אמר ועירי מחלוקה שאין זה כדי חלוקה. בבי הא אין בבירה ור' אליעזר סבר דכיון שאי אפשר לאחד מן השותפין לעכב את חבירו מלהשתמש בו לעולם ולא לכופו לחלוק מתחלה ע"מ כן קנאוה שמהא גופה קנויה לגמרי לכל אחד לתשמישו בשעת תשמישו וכשמשתמש זה אמרי' הוצרך הדבר למפרע שמתחלה היתה קנויה לו לשעה זו וס"ל לר' אליעזר דנאי דבעלמא אין בבירה בבי הא יש בבירה לפי שעיקר הקנייה נתבצרה משעה ראשונה: אבל יש זה דין חלוקה דברי הכל אסור. משום דכיון שחצר זו לחלוקה היא עומדת אי אפשר לומר שמתחלה קנאוה כולה כל אחד לתשמישו דשמא הא' יכוף את חבירו הלכך אפי' לר' אליעזר בן יעקב אסורין. וכתב הרשב"א ז"ל דלא מיבעיא קודם חלוקה דאסורים אלא אפילו לאחר חלוקה נמי אסורין דליכא למימר כיון שחלקו הוצרך הדבר למפרע שהוא חלקו המגיעו משעה ראשונה והוא לא נאסר אלא בחלק חבירו דא"ה הויה ליה הך בבירה כשאר בבירות דעלמא וקו"ל כדאורייתא אין בבירה וכי"ת מי"מ הא קו"ל כשמואל דאמר (ב"ק ע.) האחין שחלקו לקוחות הן והרי זה כאילו לקחה ממנו דאפילו לקחה ממנו אסורה כדאמר' לעיל (דף נד:) גבי ככרי עליך דלע"ג דיהבי' ניהליה במתנה כל היכא דלא אפשריה אחר אסור ומכירה הרי היא כמתנה וכדתנן (נ"א) קונס ציתך שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או מכרו לאחר מותר הא מכרו לו אפי' באומר קונס ציתך שאני נכנס אסור וזהו דעת הרשב"א ז"ל. אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ו מהל' נדרים (ה"ד) הוי שניהן שותפין בחצר אם יש זה דין חלוקה הרי אלו אסורים ליכנס זה עד שיחלוקו ויכנס כל אי' ואי' לחלקו אלמא ס"ל ז"ל דלאחר חלוקה שרי וגי'ל בטעמו ז"ל דלע"ג דקיי"ל דבדאורייתא אין בבירה אפי"ה אףן סבדי שע"מ כן נשתתפו שלא יוכל אחד מהן לאסרה על חבירו צענין שמהא נאסרת עליו לאחר חלוקה דא"ה אסר עליה נכסי ידידיה ואינו צדין: **במתני'** **א** המודר הנאה מחבירו **ויש לו מרחץ ובית הדב מושכרים בעיר**. ויש לו למדיר מרחץ ובית הדב אלא שהשכירין לאחר: **אם יש לו כסן פסיסם יד**. למדיר אסור מודר ליהנות מהם דכיון דיש לו למדיר בהם תפיסת יד הוו לכו כדדידי. ובגמרא מפרש היכי דמי תפיסת יד: **ואם אין לו בהם תפיסת יד מותר**. דלאו מדדידיה מתהני אלא [מהשוכר]. וכתב הרשב"א ז"ל דכי אמרי' דבשאין לו בהן תפיסת יד מותר דוקא כשהוי מושכרין כבר אבל השכירין לאחר מכן לא דלע"ג דתנן בסמוך (לעיל ע"א) לציתך שאני נכנס מת או מכרו לאחר מותר דוקא במכירה הוא דשרי אבל בשכירות לא דאם איתא דאפי' בשכירות שרי לימתי השכירין וכי"ש מכרין אלא ודאי כל שקדם נדרו לשכירתו אין האיסור מסתלק עיי' שכירות אבל מתני' בהשכירין כבר ולפיכך כל שאין לו בהן תפיסת יד אין האיסור חל עליהם: **גב' וכמה פסיסם יד אמר רב נחמן למאהל שאניש ולרביעי**. דכיון דבעל המרחץ משתכר כפי מה שהמרחץ מרויח הוה ליה כדדידי: **אבל בביצים מותר**. דרכן היה שבעל המרחץ משתכר בביצים שהבאים לרחוץ שם היו לוקחים אותם ממנו ומש"ה קאמר שאם אין בעל המרחץ משתכר בביות המרחץ כלל אלא שייך לעצמו אותו ריוח של ביצים [ומותר] לפי שאינו מגוף המרחץ: **אביי אמר אפי' בביצים אסור**. דאפי' כה"ג מקרי תפיסת יד: **היכי דמי דשרי דמקבל בטסקא**. שאינו נוטל חלק הידוע בביות המרחץ אלא שנותן לו שכר דבר קלוב לשנה וכל כה"ג אסתלק ליה בעל המרחץ ממרחצו לגמרי. ואיכא למידק אשמעתין ואפי' כה"ג היכי שרי דהא מ"מ גוף המרחץ של משכיר הוא ויכול לאסור אותו על השוכר עצמו כדאמרינן בערבין בפ' האומר משקלי עלי (דף נא.) המשכיר בית לחבירו והקדישו דבר צו מעלה שכר להקדש ומוקמינן לה כשהקדישו משכיר דשוכר מעלה שכר להקדש ואקשינן התם הדב צו מעלה שכר להקדש היכי דייר צו במעילה קאי אלמא יכול לאסרה על השוכר כיון שגוף הקרקע שלו וכי"ש שיכול לאסרה על אחרים ובי אין לו בהם תפיסת יד אמאי שרי תרצו בתוספות דאין לה"ג שאם אסר אותו המרחץ בפ' חיל אסוריה כיון שהגוף שלו כי הויה דפרק משקלי עלי שהקדים הבית עצמו אבל הכא במודר הנאה מנכסיו סתם איירי ואין דעתו על מה שהשכיר. ואי קשיא לך דהא לעיל בפרק אין צין המודר (דף מג.) הוה סלקא דעתך דאין דעתו על מה שהפקיר ואדחיה ליה איכא למימר דלא דמי דודאי כשאיסר אסור נכסיו סתם דעתו על כל מה שהוא ברשותו ולפיכך כיון שאין ההפקר עדיין הפקר ולא המתנה מתנה אף הם ככלל האיסור אבל מה שיצא מרשותו לשעתו בשכירות כיון דהשתא מיהא לאו ברשותיה קאי אין דעתו לאסרו. ור"ת ז"ל תירץ דהויה דפרק משקלי עלי דוקא גבי הקדש ומשום דהקדש מפקיע מידי שעבוד אבל הכא גבי קונמות אע"ג דמפקיעין מידי שעבוד כדאיתא בפ' אע"פ (כתובות נט.) ובפרק בתרא דמכילתין (דף קי:) ה"מ בקונס כללי כעין הקדש אבל בקונס פרטי כיון דלא דמי להקדש אלמנוה רבנן לשעבודיה דאידך דלא ליפקע ליה כי היכי דלמר התם דאלמנוה רבנן לשעבודיה דבעל וכן הורה ר"ת ז"ל. ואחרים תירצו דהויה דהא דפרק משקלי עלי בשלא הקדים שכרו למשכיר וכיון דלא סגי' שלא יתחייב השוכר לתת שכר להקדש נמא' שיש להקדש יד וחות בכל הבית כמו שהיה למשכיר ולפיכך חל הקדש על הבית וכי דייר ביה במעילה קאי אבל מתני' כשהקדים שוכר למשכיר שכרו וכיון דאסתלק ליה משכיר לגמרי לא מצי אסר וצירושלמי [פסיס פ"ד ה"ט] נמי מפליג כה"ג בין הקדים לו שכרו ללא הקדים. ובדאי דהויה דפרק משקלי עלי לא קשיא דהתם במשכיר בית סתם עסקינן ורואיה לדבר דקתני התם נפל חייב להעמיד לו בית ואי בבית זה נפל אזדא אלא ודאי בבית סתם עסקינן ומש"ה פרכינן היכי מצי דייר ביה במעילה קאי דכיון דלא השכיר לו בית ידוע אלא בית סתם ודאי מצי מקדיש ליה משכיר והייב ליה לשוכר ביתא אחרתא אבל בבית זה ודאי לא מצי משכיר מקדיש ליה דהא אע"ג דהקדש מפקיע מידי שעבוד ה"מ הקדש מוצא אבל הקדש בזה הבית לא כדעת רש"י ז"ל ושלא כדברי ר"ת ז"ל שהוא סובר שאפי' הקדש בזה הבית מפקיע מידי שעבוד ורואיה לדבר מדאמר בפרק אע"פ [כתובות נט.] ובסוף מכילתין [פ"ו] הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו שדה זו שמשכנתי לך לעשר שנים לכשאפדנה ממך תקדוש דקדשה אלמא דוקא לכשיפדנה אבל קודם לכן לא קדשה הילכך הויה דפרק משקלי עלי לא קשיא כלל אמתניתין. ומיהו אכתי מתניתין לא ניחא דהא קונמות כקדושת הגוף דמיין כדאיתא בפרק אע"פ [כתובות נט.] ובסוף מכילתין [פ"ו] ואמאי לא מפקיעין מידי שעבוד הילכך לא מפרקא מתני' אלא בחד מהנך פירוקי דכתיבנא ואני כבר כתבתי במשנתנו דאפילו קונס פרטי ואפי' הקדים שכר שוכר מצי משכיר לאסרו עליו ואדחיאון לכו תרי פירוקי בתראי. ואחרים תירצו עוד דהאי מושכרים דהכא לאו מושכרים כעין שכירות

אחר